

РОЗДІЛ 2 ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

УДК 321

РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ

REFORMATION OF THE PUBLIC AUTHORITIES TERRITORIAL ORGANIZATION IN CZECH REPUBLIC IN THE CONTEXT OF REALIZATION EUROPEAN INTEGRATION COURSE

Ключкович А.Ю.,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології і державного управління
Ужгородського національного університету

У статті автор аналізує етапи реформування та тенденції розвитку територіального публічного управління у Чеській Республіці. Автор робить висновок про те, що реформа публічного управління у Чехії забезпечила формування багаторівневого територіального управління відповідно до вимог Європейського Союзу.

Ключові слова: публічне управління, реформування, Чеська Республіка.

В статье автор анализирует этапы реформирования и тенденции развития территориального публичного управления в Чешской Республике. Автор делает вывод о том, что реформа публичного управления в Чехии обеспечила формирование многоуровневого территориального управления в соответствии с требованиями Европейского Союза.

Ключевые слова: публичное управление, реформирование, Чешская Республика.

In the article the author analyses the stages of reforming and the tendencies of development of the territorial public administration in the Czech Republic. The author draws a conclusion that the reform of the public administration in the Czech Republic secured the formation of the multilevel territorial administration according to the demands of the European Union.

Key words: public administration, reforming, Czech Republic.

Постановка проблеми. У процесі демократизації та євроінтеграції Чеська Республіка пройшла доволі складним шляхом адміністративно-територіальних реформ та децентралізації влади, що дозволило витворити сучасну європейську систему ефективного публічного управління. Україна також чітко визначила свої євроінтеграційні орієнтири та здійснює у цьому контексті модернізацію територіальної організації влади, що актуалізує потребу вивчення досвіду реформ зарубіжних постсоціалістичних країн, які вже є членами ЄС.

Метою даної статті є аналіз досвіду Чеської Республіки у сфері децентралізації влади та адміністративно-територіальних реформ, а саме: з'ясування основних етапів та особливостей реформування територіальної організації публічної влади.

Узагальнюючи дослідницькі підходи щодо періодизації реформування публічного управління та децентралізації влади у ЧР, можна виокремити три основних етапи реформ.

Перший етап, т.зв. «федеральний» (1990–1992 рр.) – це відновлення демократичного державного управління і самоврядування у межах постсоціалістичної Чехословацької Федеративної Республіки.

Другий етап, т.зв. «проміжний» (1992–1997 рр.) – етап реформування у рамках самостійної ЧР, пов'язаний із прийняттям Конституції у 1992 р. і повільними змінами (чи навіть гальмуванням змін) у сфері реформування територіальної організації влади.

Третій етап, власне реформа системи публічного управління (кін.1997–2006 рр.) – період інтенсивних перетворень, пов'язаних, зокрема, зі вступом ЧР до Європейського Союзу [7; 11].

Протягом першого «федерального» етапу реформування (1990–1992 рр.) не було прийнято комплексної концепції докорінної перебудови державного управління ні на федеральному, ні на республіканському рівнях. Хоча окремі кроки у напрямку децентралізації влади та інституціоналі-

зації місцевого самоврядування все-таки були здійснені. Адже необхідно було створити базові передумови для подальшого демократичного розвитку, насамперед, проведення чесних виборів, залучення громадян до місцевого управління та подолання засилля старої партноменклатури на місцях.

Правові передумови для перетворень на даному етапі було створено шляхом ухвалення у 1990 р. ряду законів («Про населені пункти (муніципальний устрій)», «Про вибори до муніципальних представництв», «Про столицю Прагу», «Про районні адміністрації» та ін.). Відповідно до змісту вказаних законів у країні було скасовано трирівневу структуру регіонального устрою (край-район-муніципалітет) і відновлено дворівневу структуру (район-муніципалітет), яка збереглась у Чехії і після розпаду Чехословацької Федеративної Республіки у 1992 р.

Одночасно країна відмовилася і від багаторівневої системи державного управління, яку втілювали національні комітети: спочатку було повністю розпущено 7 крайових національних комітетів на території ЧР, а їх функції передано центральним органам державної влади (міністерствам) та частково районним комітетам (згодом районним адміністраціям); далі – 73 районні національні комітети були замінені на районні державні адміністрації, які виконували функції державного управління у районі; і, нарешті, ліквідовано місцеві національні комітети. Паралельним кроком у цьому процесі було створення муніципалітетів на місцевому рівні відповідно до Закону «Про населені пункти (муніципальний устрій)» [14]. Метою цих перетворень було, насамперед, повернення муніципалітетам їх визначальної ролі у самоуправлінні.

Поряд з муніципалітетами, що представляють місцеве самоврядування, і районними адміністраціями, що представляють державне управління, виникали також деконцентровані спеціалізовані органи міністерств та інших органів державного управління, що також діяли на території районів. Ці органи державного управління компенсували діяльність неіснуючих регіональних самоврядних органів, які забезпечували б управління справами регіонального характеру [7, с. 243]. Безумовно, ця ситуація впливала на необхідність створення вищих територіальних самоврядних одиниць, які б самостійно вирішували питання, що стосуються території, більшої, аніж територія окремого муніципалітету. Але, попри свою актуальність на початку 1990-х рр., вирішення даної проблеми відкладалося до створення цілісної концепції реформи публічного управління та децентралізації. Варто зазначити, що створена у 1990 р., як перехідна, система місцевого управління проіснувала майже десять років.

Перша стадія ознаменувала також впровадження виборної місцевої влади, що відповідає

за важливі послуги локального рівня і легітимізувала зміни. Так, 23-25 листопада 1990 р. було проведено демократичні вибори до муніципальних представництв, які, власне, й запустили механізм роботи нової муніципальної системи у ЧР.

З прийняттям Основного закону ЧР у 1992 р. відбулося також конституційне закріплення основ місцевого самоврядування у розділі 7 «Територіальне самоврядування» [9, с. 15]. У ст. 100-101 Конституції ЧР як базова одиниця місцевого самоврядування закріплений населений пункт (муніципалітет, громада), якому гарантується право власності, фінансова самостійність і незалежність від держави у внутрішніх справах. Також зафіксовано, що муніципалітет завжди є складовою частиною вищої територіальної самоврядної одиниці (ВТСО) [9, с. 15]. Таким чином Конституція формально вводила двокомпонентну систему самоврядування.

У питанні регіонального самоврядування творці Конституції не змогли дійти кінцевої згоди щодо таких важливих питань, як-от: структура, величина і кількість ВТСО; які територіальні одиниці повинні їх утворювати – землі чи краї (ст. 99 КЧР) [9, с. 15]. Вирішення цих питань було покладено на майбутніх конституційних упорядників. Правлячими колами було досягнуто згоди у тому, що вищі самоврядні одиниці, більші ніж населені пункти, повинні існувати, але їх створення або ліквідація повинна регулюватися відповідним конституційним законом (п. 3, ст. 100 Конституції ЧР) [13, с. 285].

Проголошені конституційні основи місцевого самоврядування та децентралізації були важливим кроком у напрямі реформ, водночас подальші реформаційні заходи потребували глибокого концептуального осмислення, нормативно-правового забезпечення та ресурсів для практичного втілення.

Розпад Чехословацької Федеративної Республіки і конституювання самостійної Чеської Республіки актуалізували питання реформи державного управління та місцевого самоврядування. Вже перший уряд незалежної ЧР (2.07.1992 – 4.07.1996 рр.) у своїй програмній заяві надавав реформі публічного управління і децентралізації важливого значення. Реформа державного управління була згідно з урядовою заявою першочерговою умовою для успішної економічної трансформації: «У наступному періоді головним завданням уряду у цій сфері буде реформа державного управління та його децентралізація. Обидві є необхідними умовами для успіху економічних перетворень і функціонування вільного громадянського суспільства» [11, с. 81]. Програмна заява уряду є важливою з огляду на те, що вже у 1992 р. було визначено основні проблеми у сфері управління, які вирішували, правда, інші уряди; було викладено логіку реформ, яка дійсно була реалізована,

але пізніше, й іншими політичними силами. На жаль, програмна заява уряду так і залишилася на папері, до 1997 р. уряд не тільки не приступив до здійснення окреслених завдань, а навпаки, владою гальмувалися будь-які ініціативи у цьому напрямку.

Зокрема, вже у червні 1993 р. Відділ законодавства та публічного управління запропонував проєкт реформування територіального управління у ЧР. Але розгляд матеріалів урядом неодноразово відкладався. Попри кількарічну діяльність комісій з підготовки проєктів реформ та цілий спектр пропозицій щодо реформування, вибір конкретної моделі адміністративно-територіального устрою держави та перехід до формування нормативно-правової бази реформ уповільнювався з причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Серед об'єктивних факторів зазначимо, що у середині 1990-х рр. ЧР перебувала на непростому етапі економічних перетворень, що ускладнювало виділення з бюджету значних коштів для реалізації реформ у територіально-адміністративній сфері.

На той час досить складною для розв'язання була дилема між необхідністю існування сильної центральної влади, яка здатна забезпечити ефективність системних реформ у перехідний період, та необхідністю розвитку демократичних інститутів, зокрема, розвитку місцевого самоврядування. Відмінності поглядів правлячих та опозиційних сил на роль місцевого самоврядування у розвитку демократії створювали перепопи ідеологічного характеру [1].

Домінуюча у правоцентристських урядових коаліціях у 1992–1996 рр. (ГДП-ХДП, ХДС-ЧНП, ГДА) та 1996–1998 рр. (ГДП, ХДС-ЧНП, ГДА) Громадянська демократична партія на чолі з прем'єр-міністром В. Клаусом виступала за унітарну та централізовану форму держави, що дозволяло б більш ефективне управління з центру¹.

Але у середині 1990-х рр. очевидними були серйозні проблеми у сфері взаємодії між владними рівнями. З розпуском крайових національних комітетів було ліквідовано не лише політичні організації, але й адміністративні одиниці, які зосереджували управління на рівні краю. Хоча частина повноважень перейшла на районні адміністрації, а частина – на центральні інституції, практика управління засвідчила, що крайовий рівень був необхідний. Уряд та окремі міністерства для виконання своїх функцій почали створювати спеціалізовані органи, що діяли у регіонах, та свої регіональні філії. Але разом з цим зростали й фінансові витрати державного управління – тобто у фінансовому аспекті з ліквідацією крайових

національних комітетів держава не заощадила, а навпаки. Загалом чеське державне управління цього періоду характеризується як заплутане, незгоджене та фрагментарне [11, с. 83].

На противагу позиції ГДП менші коаліційні партії (разом з опозиційними соціал-демократами) наполягали на існуванні у ЧР проблем з функціонуванням представницької демократії, оскільки громадяни через обраних представників могли брати участь в управлінні державними справами тільки на рівні сіл і міст, а потім – аж на загальнонаціональному рівні – через депутатів нижньої палати чеського парламенту (Палата депутатів). Тому на регіональному рівні істотно не вистачало демократичного контролю за державними виконавчими структурами.

Відповідно до своїх централістських пріоритетів ГДП досить довго перешкоджала розгляду питання про впровадження самоврядування на рівні краю. Спираючись на домінуючі позиції в урядовій коаліції, їй тривалий час це вдавалося. Але у 1996–1997 рр. владні позиції ГДП значно послабилися у силу цілої низки факторів: результатів парламентських виборів 1996 р., погіршення економічної ситуації навесні 1997 р. та скандалу навколо тасного фінансування ГДП восени 1997 р.

Зокрема, результати вибори 1996 р. не дозволили партіям попереднього коаліційного уряду відновити склад своєї т.зв. «мінімально виграної коаліції», оскільки вони разом здобули лише 99 місць з 200 (тобто для коаліційної більшості не вистачало двох мандатів). Тому другий коаліційний уряд В. Клауса був сформований у якості т.зв. «коаліції меншості», яка існувала відповідно до домовленостей про терпимість і толеранцію з боку соціал-демократів [3, с. 22]. Ця ситуація дозволила малим партіям відігравати вагомійшу роль у визначенні політики урядової коаліції, зокрема забезпечити (у взаємодії із соціал-демократами) прийняття Конституційного закону щодо створення регіонального самоврядування у грудні 1997 р. [10].

Однак однозначності у правлячих колах щодо розуміння змісту, інтенсивності, напрямів реформи публічного управління та регіональної політики у політичних колах не було. Зокрема й надалі дискусійними були питання щодо кількості ВТСО та співвідношення повноважень регіональних самоврядних структур і державних органів влади.

Детонатором, що зумовив процес реформування, було оприлюднення позиції Європейської комісії у липні 1997 р. щодо заявки Чеської Республіки на вступ до Європейського Союзу (поданої у січні 1996 р.) [8]. У цілому висновок Єврокомісії був позитивний, зокрема зазначалося, що Чеська Республіка має всі ознаки демократичної держави зі стабільними інституціями, які забезпечують дотримання закону, з функціону-

¹ Склад урядової коаліції 1992–1996 рр.: Громадянська демократична партія-Християнсько-демократична партія, Християнсько-демократичний союз – Чехословацька народна партія, Громадянський демократичний альянс.

чою ринковою економікою, цілком конкурентоздатною у межах ЄС та ін. [8, с. 122]. Водночас вказувалося на повільні темпи реформи публічного управління у ЧР та визначалися основні недоліки системи управління, які стосувалися, насамперед, відсутності де-факто регіональної політики, регіонального самоврядування, недостатньої функціональності державного управління і відсутності комплексної стратегії впровадження реформи публічного управління. Саме критична позиція ЄС стосовно системи публічного управління була тим зовнішнім фактором, що змусив чеський уряд вжити більш активних кроків у цьому процесі.

Важливим поступом після семи років дискусій і суперечок щодо територіальної організації держави було ухвалення у грудні 1997 р. Конституційного закону «Про утворення вищих територіальних самоврядних одиниць та про зміни і доповнення деяких інших законів», який набрав чинності лише з 1 січня 2000 р. [10]. Причина такого відтермінування полягає у необхідності вирішити широке коло конкретних питань, що стосуються роботи механізму регіонального самоврядування, насамперед, питання щодо компетенції і структури вищих територіальних самоврядних одиниць.

Зміна влади у 1998 р. позитивно позначилася на інтенсивності перетворень у сфері реформування самоврядування. Зокрема, тимчасовий уряд Й. Тошовського (2.01.1998 – 22.07.1998) розблокував процес адміністративно-територіальної реформи й активно зайнявся підготовкою концепції нового законодавства про муніципальний і регіональний устрій. У травні 1998 р. урядом було підписано Європейську Хартію місцевого самоврядування, яка з 1 вересня 1999 р. після відповідної ратифікації набрала чинності на території ЧР.

Цим кроком Чеська Республіка долучилася до сучасних демократичних держав, які у місцевому самоврядуванні бачать наріжний камінь політичної системи, а одним з головних демократичних принципів визнається право громадян брати участь в управлінні державними справами. Чехія зобов'язалася забезпечувати й захищати права місцевого самоврядування, його політичну, адміністративну та фінансову незалежність.

Заключна розробка та реалізація реформи публічного управління була пов'язана з приходом до влади у липні 1998 р. «уряду меншості» Чеської соціал-демократичної партії (22.07.1998 – 15.07.2002). У своїй програмній заяві уряд чеських соціал-демократів на чолі з М. Земаном проголосив реформу публічного управління своїм програмним пріоритетом.

Створення концепції реформи та її подальшу реалізацію було доручено Міністерству внутрішніх справ ЧР, ву рамках якого у 1998 р. для виконання цього завдання було створено Відділ

з реформи публічного управління на чолі з І. Стрецьковою. Для координації між міністерствами було створено міжвідомчі групи на рівні заступників міністрів.

Концепція реформи публічного управління (березень 1999 р.) виходила з розуміння необхідності комплексного підходу до реформування публічного управління, що поетапно буде здійснюватися впродовж тривалого періоду. Головним змістом реформи є застосування основних принципів сучасного демократичного управління, а саме: демократизації, децентралізації та субсидіарності [6]. Попри широке коло поставлених завдань, серед основних напрямків реформи публічного управління можна виокремити наступні: модернізація центрального державного управління, реформа регіонального публічного управління, підвищення ефективності функціонування державного управління загалом.

Важливим для розвитку як стратегії реформування управління, так і фінансування ініціатив і практичних кроків у сфері регіональної політики було започаткування співпраці між ЧР та Єврокомісією у рамках програми PHARE. Цей фінансовий механізм ЄС призначений для підтримки інституціональних перетворень, адміністративних і економічних реформ у постсоціалістичних країнах ЦСЄ. Наприклад, у 1994–2004 рр. у рамках програми PHARE CBC (підтримка розвитку транскордонного співробітництва) Чехії було виділено понад 220 мільйонів євро [2, с. 80].

Перед правлячими колами ЧР постала принципова дилема вибору моделі публічного управління між т.зв. «роздільною» та «змішаною» [11, с. 85]. У випадку «роздільної» моделі на рівні краю виникли б окремі державні та самоврядні органи влади, які мали б різні компетенції. У «змішаній моделі», яка вже частково функціонувала на муніципальному рівні, новостворені органи самоврядування здійснювали б самоврядні та делеговані повноваження державного управління, за винятком деяких спеціалізованих функцій.

Спочатку Міністерство внутрішніх справ схилялося до «роздільної» моделі розвитку публічного управління і запропонувало відповідний проект, але у травні 1999 р. Палата депутатів висловилася голосуванням за «змішану» модель (160 з 176 присутніх депутатів) [12, с. 9]. Саме «змішану» модель управління було взято за основу при підготовці проектів законів щодо реформи публічного управління.

На основі Концепції реформи системи публічного управління у 2000 р. почала реалізовуватися реформа територіальної організації влади, а саме – створення регіонального самоврядування – ВТСО. Нормативно-правові основи для реформування у 2000 р. заклали закони «Про краї (крайовий устрій)», «Про вибори до

представництв країв...», «Про районні адміністрації», «Про столицю Прагу», «Про бюджетні правила.» та ін., якими було визначено порядок утворення, статус, обсяг повноважень, фінансування органів регіонального самоврядування та їх відносини з місцевою і центральною владою.

Відповідно до ст. 1 Конституційного закону «Про створення вищих територіальних самоврядних одиниць», прийнятого ще у 1997 р., на території ЧР створювалися з 1 січня 2000 р. 14 вищих територіальних самоврядних одиниць – країв, включаючи столицю Прагу [10, с. 7018]. Згідно з даним законом положення ст. 99 Конституції ЧР були викладені у новій редакції і формулювались таким чином: «Чеська Республіка поділяється на населені пункти, що є основними територіальними самоврядними одиницями, та краї, що є територіальними самоврядними одиницями вищого рівня» [10, с. 7018].

Наступним кроком щодо вдосконалення регіонального публічного управління було ухвалення 12 квітня 2000 р. Закону «Про краї (крайовий устрій)» [15], де регламентувалися всі питання щодо організації та повноважень крайового самоврядування.

У контексті здійснення крайової реформи центральні органи державної влади змушені були поступитися частиною своїх повноважень. Зокрема, краї отримали ряд суттєвих повноважень у сфері бюджетної політики та територіального розвитку регіону, соціальної політики, у законодавчій сфері загальнонаціонального рівня (право законодавчої ініціативи) та ін. (§ 14-30 Закону «Про краї (крайовий устрій)») [15].

Витворення регіонального рівня функціонування самоврядування мало важливе значення, насамперед, для розвитку соціальної політики держави – краї як самоврядні одиниці взяли на себе більше відповідальності за розвиток освіти та охорони здоров'я, соціального забезпечення на відповідній території. Розширилися можливості для створення сприятливого бізнес-середовища. Таким чином було подолано своєрідну «чорну діру» між парламентом та муніципалітетом у контексті легітимізації представницьких рівнів влади у ЧР.

У зв'язку зі вступом Чеської Республіки до Європейського Союзу необхідно було вирішити іншу проблему, пов'язану з вищими територіальними одиницями та їх розміром. Адміністративно-територіальний устрій у країнах ЄС класифікується за системою NUTS, п'ятирівневою класифікацією, в якій виокремлюють три регіональних рівня NUTS (1-3) та два місцевих (NUTS 4-5). Система NUTS використовується для регіональної політики ЄС – статистичного моніторингу, ведення економічних розрахунків, отримання регіонами коштів, дотацій зі структурних фондів ЄС та ін.

Основна проблема полягала у тому, що згідно з метрикою класифікації NUTS, параметри краю у ЧР не відповідали рівню NUTS 2. Так, за чисельністю населення і за територією чеський край є відповідно у 2,5 рази та у 4 рази меншим аніж стандарти NUTS. Тому постала необхідність створити відповідно до системи ЄС комбіновані регіони, які відповідали б рівню NUTS 2. У рамках даного рівня було створено відповідних 8 територіальних одиниць.

У контексті реформування територіальної організації публічної влади продовжилося також вдосконалення муніципального устрою, зокрема у 2000 р. було схвалено новий Закон «Про населені пункти (муніципальний устрій)» [16]. Відповідно до §1 Закону «населений пункт є основною територіальною самоврядною спільнотою громадян; яка утворює територіальну одиницю, що є обмежена кордонами населеного пункту» [16, с. 1737]. У законі зазначається, що муніципалітети є публічно-правовими корпораціями, володіють власним майном та фінансами, ведуть самостійно свої внутрішні справи. Обсяг і характер повноважень залежить від здатності кожного окремого муніципалітету їх виконувати.

Саме тому важливим аспектом перетворень на муніципальному рівні було визначення оптимального розміру одиниць місцевого самоврядування – муніципалітетів. За часів побудови соціалізму на чеських землях проходив процес територіального укрупнення та консолідації, зумовлений як потребами планової економіки, так і ідеологічними мотивами соціалістичної централізації. Кількість муніципалітетів (управлялися національними комітетами) була зменшена з 11 459 у 1950 р. до 4104 у 1988 р. Демократичні трансформації зумовили зворотню тенденцію – територіальну фрагментацію як реакцію на вимушене об'єднання у минулі десятиліття та прагнення населення відновити місцеву ідентичність у нових умовах. У Чехії кількість муніципалітетів зросла більш ніж на п'ятдесят відсотків. Зокрема, станом на 20.10.2006 р. у Чехії нараховувалося 6249 муніципалітетів [4, с. 18], близько вісімдесят відсотків яких об'єднували населення до 1000 чол.

Велика кількість муніципальних утворень становить одну з найбільш серйозних проблем місцевого управління у ЧР. Свою економічну слабкість, обмеженість у повноцінному наданні послуг жителям муніципалітети невеликого розміру (до 3000 чол.) намагаються вирішити об'єднуючись з сусідніми адміністративними одиницями у добровільні асоціації муніципалітетів (мікрорегіони). Асоціації, вирішуючи загальні проблеми, створюють різноманітні спільні проекти (наприклад, будівництво каналізації, водопроводів і т.д.) і отримують фінансову підтримку зі структурних фондів ЄС.

Станом на 2005 р. у Чеській Республіці нараховувалося близько 425 асоціацій муніципалітетів, у рамках яких об'єднані 4680 населених пунктів (тобто близько 70% від загальної кількості муніципалітетів) та їх кількість зростає. Найменший мікрорегіон складається з двох сіл, а найбільший – охоплює 47. Середня кількість муніципалітетів у мікрорегіоні становить 11, а сукупне населення складає близько 13,3 тис. чоловік [5].

Основною метою другої фази реформи було подальше продовження децентралізаційних та деконцентраційних процесів. Відповідно до Закону «Про районні адміністрації» (§ 44) до 31 грудня 2002 р. припинили свою діяльність районні адміністрації – низові ланки державного управління [18, с. 2136], повноваження яких були передані самоврядним органам країв та т.зв. «муніципалітетам з розширеними повноваженнями».

У ході реформи територіальної організації влади у 2003 р. згідно з Законом «Про створення населених пунктів з уповноваженими муніципальними адміністраціями і населених пунктів з розширеними повноваженнями» [17], виник тріступеневий розподіл населених пунктів для здійснення місцевого самоврядування: перший тип населених пунктів – самоврядні одиниці нижчого місцевого рівня – власне муніципалітети; другий тип населених пунктів – муніципалітети з уповноваженими муніципальними адміністраціями, які здійснюють делеговані повноваження у відповідних адміністративних одиницях.

Диференційований підхід до формування і функціонування муніципальних утворень дозволив поєднувати виконання як самоврядних, так і делегованих державою функцій, реалізуючи тим самим «змішану» модель публічного управління.

Висновки. Таким чином, попри складну траєкторію та нерівномірний темп, реформування територіальної організації влади у Чеській Республіці забезпечило формування багаторівневого територіального публічного управління відповідно до вимог ЄС. Одним з критеріїв оцінки успішності цих перетворень є те, що з 1 травня 2004 р. ЧР стала повноправним членом ЄС.

Серед основних факторів, що стимулювали реформування територіального публічного управління у ЧР, слід назвати: зміну партійно-політичного складу уряду у другій пол. 1990-х рр. і досягнення політичного консенсусу між правлячими та опозиційними силами щодо розуміння змісту реформ та напрямів їх реалізації; зміну ідеології реформування і пріоритетів розвитку країни (курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію); політичну та фінансову підтримку реформ з боку ЄС; визначеність вектору перетворень у системі самоврядування відповідно до положень Конституції ЧР 1992 р.

Загалом досвід Чеської Республіки засвідчує, що процес реформування потребує комплексного концептуального, адміністративного, конституційно-правового забезпечення, міжнародної підтримки та внутрішньополітичного консенсусу щодо вектора реформ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сало І. Як «перекроювали» Польщу та Чехію / Ірина Сало // День. – 2005. – №128. – 20 липня. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://day.kyiv.ua/uk/article/podrobici/yak-perekroyuvali-polshchu-ta-chehiyu>
2. Трансформація : Чешский опыт. Местное самоуправление. – Прага : Hugo printing company, 2007. – 127 с.
3. Cabada L. Koaliční vládnutí v České republice – teoretická východiska v porovnání s praktickým naplněním / Ladislav Cabada // Cabada L. Koalice a koaliční vztahy / Ladislav Cabada a kol. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. – S. 9-26.
4. Halasová H. Územní plánování v České republice 2007 / H. Halasová, V. Šilarová. – Brno : Ústav územního rozvoje Brno ; Grafex spol. s r.o., 2007. – 36 s.
5. Hlaváček P. Vývoj samosprávy v ČR po roce 1989 [Електронний ресурс] / Petr Hlaváček. – Режим доступу : http://www.slpb.de/dokumente/veranstaltung_materialien/1133254274/tschechischeverwaltung.ppt
6. Návrh koncepce reformy veřejné správy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/reforma/koncepce1/obsah.htm>
7. Pomahač R. Veřejná správa / Richard Pomahač, Olga Vidláková. – Praha: C. H. Beck, 2002. – 292 s.
8. Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie [Електронний ресурс]. – 122 s. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>
9. Ústavní zákon České národní rady ze dne 16. prosince 1992. Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992 // Sběrka zákonů České republiky. – Částka 1/1993 Sb. – Č. 1.
10. Ústavní zákon ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky // Sběrka zákonů České republiky. – Částka 114/1997. – Č. 347.
11. Valeš L. Politologické aspekty veřejné správy / Lukáš Valeš a kolektiv. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. – 246 s.

12. Veřejná správa v České republice / Kolektiv autorů : M.Brůna, P.Bureš, P.Fejtek, T. Holenda. – Praha : Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy ; Tiskárna Ministerstva vnitra ČR, 2005. – 125 s.
13. Vodička K. Politický systém České republiky : historie a současnost / Karel Vodička, Ladislav Cabada. Vyd. 1. – Praha : Portál, 2003. – 352 s.
14. Zákon České národní rady ze dne 4. září 1990 o obcích (obecní zřízení) // Sběrka zákonů. České a Slovenské Federativní Republiky. – Částka 59/1990. – Č. 367.
15. Zákon ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení) // Sběrka zákonů. Česká republika. – Částka 38/2000 Sb. – Č. 129.
16. Zákon ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení) // Sběrka zákonů. Česká republika. – Částka 38/2000 Sb. – Č. 128.
17. Zákon ze dne 13. června 2002 o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností // Sběrka zákonů. Česká republika. – Částka 114/2002 Sb. – Č. 314.
18. Zákon ze dne 16. května 2000 o okresních úřadech // Sběrka zákonů. Česká republika. – Částka 46/2000 Sb. – Č. 147.